

РЕЦЕНЗИЯ

От проф. Божидар Бончев

Национална художествена академия

Катедра „Керамика и дизайн на порцелан и стъкло“

за придобиване на научната степен „доктор“ по професионално направление 8.2.

на кандидата Алина Емилова Папазова

представяща дисертационен труд на тема:

„КЕРАМИКАТА КАТО СЪВРЕМЕННА КОЦЕПТУАЛНА МЕДИЯ ЗА ПРОЕКТИРАНЕ
НА ДВУИЗМЕРЕН ОБРАЗ В ТРИИЗМЕРЕН ПЛАСТИЧЕН ОБЕКТ“

С научен ръководител: проф. д-р Моника Попова

Алина Папазова е от поколението млади артисти, които навлязоха безапелационно на нашата артистична сцена, завършвайки програмата за визуални изкуства на Нов български университет. Кандидатът Алина Папазова с многопосочните си интереси в своето образователно ниво, а после и в своята творческа практика, като графика, илюстрация, керамика и порцелан, съвременно изкуство и т.н., сякаш предопределя темата на изследвателския си труд, а именно керамичният обект като носител на идеи, информация, ритуали и сакралност, еволюира до съвременно средство за художествен изказ, като се превръща в съвременна медия.

В своите многобройни творчески изяви Алина Папазова упорито търси и доказва своята теза с изложби като : *PRINCESS CASINO (2023) ceramic sculpture, glaze, graphite drawing on wall; The Window (2023) video installation, polystyrene board; Ceramic Topography of Consciousness in the Mountains (2020); PATHWAYS TO BLISS solo exhibition KO-OP Sofia, Bulgaria* и др. и участия в групови прояви като: *Art start: Comfort Zone group exhibition curators: Vessela Nozharova, Stefka Tsaneva, Look! Isolation group exhibition Credo Bonum Gallery (2020); 2D+3D=1 group exhibition, curator: Alina Papazova, Depoo Gallery (2021); FLUCA presents: The Zoo of Earthly Delights group exhibition curator: Valko Chobanov (2021) и др.*

2.

Представеният материал, в който кандидатът разглежда керамичните повърхности като отделно поле за изява на художника-творец, започва с едно дълбочинно изследване на появата и развитието на керамичната медия от зората на човешката цивилизация до съвременното. Изследваният проблем е изключително актуален и находчиво формулиран в контекста на разбиранията ни за съвременното изкуство в домашната ни арт сцена. Определенията ни като „приложно“, „керамика“, „текстил“, „метал“ и от този род се отнасят към една изостанала изкуствоведска парадигма, класифицираща изкуствата като технологии, а не като авторов жест.

Дисертационният труд съдържа Увод, Три глави, Заключителна част, Библиография и Приложение 1 и 2, Справочен показател на термините и понятията, Приноси и Библиография.

За да докаже поставените си като основни тези, кандидатът Алина Папазова прави едно задълбочено историческо проследяване на възникването на керамичното наследство, като едно от първите технологични достижения на зараждащата се човешка цивилизация.

В първа глава се разглежда възникването на керамичното правене симултативно в първите човешки цивилизации. Същевременно коментираният артефакти са разгледани от гледна точка на дисертационната теза – културологично, ритуално, смислово и в сравнителен контекст, показвайки керамичното изкуство като един непрекъснат процес на обновление и интерпретиране, самоцитиране. Според мен тук много правилно Алина Папазова формулира една от главните характеристики на гледната точка на съвременния артист – непрекъснатата връзка с историческото керамично наследство, с това което днес наричаме традиция, като основа и мотивация за нов творчески импулс. Още тук кандидатът акцентира върху факта, че керамичните технологични достижения са толкова разнообразни и различни при това непрекъснато развиващи се, което дава възможност на съвременния художник да ги използва като обособен вид

3.

медия. Тук искам да вметна удачното уточняване на термините в началото на труда, тъй като професии и понятия като:

художник, артист, керамик и т.н. се отнасят и появяват в сравнително по-нови времена и тяхното значение еволюира постоянно.

Целият исторически преглед е наистина необходим като доказателство на кандидата, за да покаже развитието на керамичното изкуство през вековете и да потърси връзката на изображенията върху керамичния предмет, превръщайки го в ритуален, социален, утилитарен и мистичен феномен. Разгледани са различните достижения в развитието на керамичното изкуство според географското местоположение и историческия момент. Връзките и взаимодействията на отделните култури, позволяващи достиженията на керамичното изкуство да стават достояние на широк кръг от обществата, усъвършенства технологията и популяризира производствените центрове. Англия, Франция, Германия, Италия, Нидерландия и др. основават промишлени производства.

Друго важно съждение, което искам да отбележа, е точният анализ на процесите, настъпили в средата на 19 и началото на 20 век. Настъпилата технологична революция, довела до значителни промени в обществата и дори до социални експерименти се наблюдава от гледната точка на съвременния художник. Нововъведенията и иновациите в керамичната промишленост довеждат до масово производство. Това са наченките, които днес най-общо наричаме „дизайн“. Това сякаш предполага появата на индивидуалния подход в правенето на художествена керамика, проследено с термина *студийна керамика*. На тези трансформации е отделено специално внимание във втората глава на дисертацията. Това е период на промени и преход, обхващащ всички сфери на обществения живот. Появата на фотографията оказва влияние не само върху живописата и скулптурата, но и променя керамичните техники. Същевременно художникът излиза от образа на занаятчия и започва да формира обществено мнение, да влияе, налагайки мода и вкус. С богат илюстративен материал са показани най-важните примери и движения, формиращи съвременните течения и

4.

практики, както в Америка и Европа, така и в Азия и останалия свят. Разгледани са и най-важните имена и в България, формиращи съвременната керамична школа у нас. В тази част на дисертационния труд с много внимание са подбрани най-значимите примери за художествени постижения от най-важните имена в модерното и съвременно изкуство. Разбира се в списъка от имена може да бъдат добавени и други автори като Ричард Слии (*Richard Slee*) и Елизабет Фрич (*Elizabeth Fritsch*) към британската школа или Ейдриан Сакс (*Adrian Saxe*) и Рон Найгъл (*Ron Nagle*) към американските автори, но това не променя картината на еманципиране на проявите на керамиката в съвременното изкуство. В този продължил не без дебатиране процес от средата на миналия век отдавна се възприема керамиката като самостоятелна медия. Алина Папазова с много задълбочено разбиране проследява процесите на нов прочит на традиционното използване на керамиката в артистичната практика, сравнявайки случващото се в северна Америка и Европа. През 50 години се наблюдават съществените промени, настъпили не само в средите на традиционните керамици, но обхващащи въобще цялото пластично изкуство. Новите алтернативни артистични практики, след ВСВ отговарят на необходимостта изкуството да поеме по нов път. Традиционните ценности са подложени на преосмисляне и отваряне на път към експеримент, свобода и новаторство.

Кандидатът Алина Папазова показва едно изключително дълбоко познаване на изследвания проблем, позовавайки се на широк кръг стойностни автори и цитирайки огромен брой литературни източници. На фона на така добре създадената картина на модерността от средата на века, тя добре улавя естествено появилия се постмодернистичен преход, касаещ художниците керамици. В нейния анализ на творчеството на художници като Асгер Йорн или Питър Вулкос ние намираме мотивация, характерна за голяма част от авторите, работещи през 80-те и 90-те години. Това е период на ново отношение и повсеместна промяна и в програмите за обучение по керамика появили се първоначално в САЩ и

5.

постепенно обхванали цяла Европа. Създаденият през 1992 г. Европейски керамичен център (EKWC) в Ден Бош, Нидерландия, насочва своята програма да привлича визуални артисти за работа в керамичен материал предимно от средите на архитекти, скулптори, дизайнери и не толкова професионални керамичници с цел да популяризира използването на керамичния материал в съвременното изкуство.

Алина Папазова със своето изследване поставя и един важен за дебатирание въпрос. Нивото и качеството на обучителните програми по керамика във факултетите по изкуства у нас. Този въпрос отдавна бе подложен на дискусия в средите на британските керамични преподаватели в художествени училища, на различни конгреси и конференции на Международната академия по керамика (AIC) и др. В резултат на това до голяма степен бяха реформирани учебните програми в посока на отваряне и интегриране на ателиетата по керамика в един учебен процес даващ по-широк диапазон на изразяване на студентите по изкуства. Това не противоречи на традиционните школи и методи на преподаване, само разширява възможностите на съвременните художници да владеят един език на изразяване имащ хилядолетна традиция.

Считам, че Алина Папазова напълно е постигнала целите на своето изследване, да представи дейността на съвременните керамичници както по света, така и у нас, в контекста на съвременното изкуство, пътят и корените на този преход, който осезаемо започва да се забелязва още в средата на 19 век. Нейните лични качества като съвременен артист с широк диапазон на интереси, библиографията която тя използва, показва висока степен на информираност в конкретната сфера което считам, за изключително качество предвид работата и като преподавател в ателието на „Модул Керамика и Порцелан. Дигитални форми“ на НБУ. Дисертационният труд, разкриващ подробната историческа картина на развитието на керамиката през вековете, би било великолепно учебно помагало в работата и със студентите.

Искам да отбележа и работата и на научния ръководител проф. д-р Моника Попова, да формулира подобна дисертация, съвсем навременна в контекста на актуалното състояние на образователните програми по керамика у нас. Подобни теми битрябвало да бъдат по-често дебатирани на академично и институционално ниво. Основните качества на дисертационния труд са историческото проследяване на образа върху керамичните предмети от дълбака древност до наши дни. Ролята която съвременното керамично изкуство заема ,превръщайки се в легитимна медия. Приложимостта на това изследване се състои в показването на редица методи и технологии които са актуални в съвременната артистична практика. Наред с останалите качества на дисертационния труд, бих искал да подчертая елегантния стил на писане на кандидата

В Заключение - Алина Папазова е един от признатите съвременни млади мултидисциплинарни автори. В творчеството си тя използва керамиката напълно в контекста на съвременна медия. В показаните в дисертационния труд примери от световното и българско артистично наследство ясно и убедително е уловена тенденцията на този процес.

В следствие на тези мои разсъждения напълно убедно призовавам членовете на уважаемото научно жури да гласуват присъждането на научната и образователна степен „Доктор“ , на кандидата Алина .Папазова .

Окт.2023

проф.Божидар Бончев